



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie

LLU.410.028.01.2017
P/17/098

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie
ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin
T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11
llu@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/098 – Przyznawanie Karty Polaka osobom zamieszkałym za wschodnią granicą RP
Okres objęty kontrolą	Lata 2015 – 2017
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	Mirosław Bortacki – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/185/2017 z 14 grudnia 2017 r. Piotr Kwaśniak – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/184/2017 z 14 grudnia 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 3-6)
Jednostka kontrolowana	Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Łucku, ul. Dubniwska 22b, 43010 Łuck, Ukraina, dalej: „Konsulat, lub KG RP”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wiesław Mazur – Konsul Generalny RP w Łucku ¹ (dowód: akta kontroli str. 7)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W latach 2015 – 2017 Kartę Polaka³ przyznawano osobom spełniającym warunki do jej uzyskania.

Rozpatrywanie wniosków o przyznanie Karty powierzono odpowiednio przygotowanemu personelowi. Sprawdzano znajomość języka polskiego oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji narodowych przez osoby ubiegające się o Kartę Polaka. Rzetelnie rozpatrywano wnioski i weryfikowano przedłożone dokumenty, w tym ich autentyczność. Współpracowano przy tym z urzędami ukraińskimi⁴. Skutkowało to zasadną odmową przyznania 77 Kart⁵ w związku z wykryciem podrobionych lub przerobionych dokumentów. Prawidłowo wydawano też duplikaty i dokonywano zmian danych osobowych w Kartach.

Dzięki poprawie organizacji pracy w Konsulacie w drugiej połowie 2017 r., czas oczekiwania na wizytę w Konsulacie, połączoną ze złożeniem wniosku, uległ skróceniu średnio z sześciu miesięcy w 2016 r. do trzech tygodni w 2017 r. Wskazuje to na usprawnienie zarządzania personelem konsularnym i prawidłowe wykorzystywanie jego zasobów.

Uwagi NIK dotyczą m.in. braku aktualnych upoważnień, w okresie od 1 stycznia do 31 lipca 2017 r., dla osób wprowadzających dane osobowe do „Centralnego rejestru przyznanych oraz unieważnionych Kart Polaka oraz Kart Polaka, które utraciły ważność z mocy prawa”⁶ (dalej: CRKP lub Centralny Rejestr Kart Polaka).

¹ Pan Wiesław Mazur jest Konsulem Generalnym RP w Łucku od 8 kwietnia 2017 r. Od 7 maja 2016 r. do 7 kwietnia 2017 r. obowiązki Konsula Generalnego pełnił Pan Krzysztof Sawicki. Od 8 maja 2013 r. do 6 maja 2016 r. Konsulem Generalnym RP w Łucku była Pani Beata Brzywczy (dalej też: Konsul Generalny).

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Zwaną dalej też „Kartą”.

⁴ Np.: stanu cywilnego, archiwami.

⁵ Z 230 przypadków, w których odmówiono przyznania Kart.

⁶ Wprowadzony rozporządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych z 22 grudnia 2017 r. w sprawie rejestrów Kart Polaka (Dz.U. z 2017 r., poz. 2475). Poprzednio obowiązywał „Centralny rejestr przyznanych oraz unieważnionych Kart Polaka” wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z 21 marca 2008 r. w sprawie rejestrów Kart Polaka (Dz.U. z 2008 r., nr 53, poz. 314).

Stwierdzone nieprawidłowości, które nie wpłynęły na ocenę kontrolowanej działalności, polegały na:

- wskazaniu w 62 decyzjach, z lat 2015 – 2016, w sposób niepełny podstaw prawnych ich wydania – pominięto stosowne przepisy ustawy z dnia 7 września 2017 r. o Karcie Polaka⁷,
- przedłużaniu ważności Kart bez wymaganej decyzji, co naruszało obowiązujący od 2 września 2016 r. przepis art. 12 ust. 1 ustawy,
- niezawiadomianiu, do czerwca 2017 r., prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstw polegających na próbie wyłudzenia Kart.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania konsula na rzecz tworzenia systemu sprawnego i prawidłowego przyznawania Karty Polaka

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2015 – 2017 w Konsulacie zadania związane z prowadzeniem postępowań w sprawie przyznawania Karty realizowano w Wydziale Współpracy z Polakami na Ukrainie, Prawnym i Opieki Konsularnej (dalej: WWPU). Czynności związane z Kartą Polaka wykonywały: jedna osoba (etat) personelu dyplomatyczno-konsularnego oraz jedna osoba (etat) personelu pomocniczego. Doraźnie skierowano do wsparcia dodatkowo dwóch Konsulów w 2017 r., trzech w 2016 r. i dwóch w 2015 r. z WWPU i Wydziału Ruchu Osobowego (dalej: WRO). Wszystkie te osoby miały obywatelstwo polskie.

Od 27 września 2004 r. WWPU dysponował urządzeniem PROLAB 2 z monitorem, oświetlaczem medycznym, mikroskopem i lupą.

W latach 2015 – 2017 na Konsula, który w pełnym wymiarze czasu pracy zajmował się problematyką Karty Polaka, przypadało średniorocznie od 1.666 do 3.073 spraw. W tym okresie, jak podał Konsul Generalny RP w Łucku, *podczas narad konsularnych omawiane były kwestie zwiększenia liczby stałych etatów w WWPU, Prawnym i Opieki Konsularnej, jak również czasowego wsparcia pracowników w dziale Karty Polaka przez pracowników delegowanych z Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej: MSZ). Efektem narad było czasowe wsparcie działu przez trzech pracowników oddelegowanych z MSZ w okresie wrzesień-grudzień 2016 r.*

W lipcu 2017 r. przy akceptacji Departamentu Konsularnego i Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą (dalej też: DWPPG) dokonano przesunięć dwóch konsulów z Wydziału Ruchu Osobowego w celu wsparcia działu przy realizacji ustawy o Karcie Polaka. W chwili obecnej (styczeń 2018 r.) w rezultacie pracy trzech konsulów (w tym dwóch w ramach wsparcia) oraz w związku ze wzrostem liczby wniosków o przedłużenie ważności Karty Polaka w 2018 r., liczba urzędników konsularnych realizujących ustawę o Karcie Polaka spełnia zapotrzebowanie.

Kwestie wynikające z zadań związanych z przedłużeniami ważności Kart Polaka, które wydane zostały w 2008 r. (i upływa ich 10-letni okres ważności) procedowane są przez DWPPG i decyzje w ich sprawie mają zapaść przed kwietniem 2018 r.

W latach 2015 – 2017 nastąpił znaczący wzrost liczby wniosków ws. wydania Karty Polaka (z 1.551 do 2.892, tj. 86 %). W 2018 r. rozpocznie się też proces przedłużania ważności Kart Polaka, którym upływa dziesięcioletni termin ważności, tj. będzie to średniorocznie dodatkowo ok. 1.300 spraw.

Wzór wniosku o przyznanie lub przedłużenie ważności Karty Polaka, przyjęty rozporządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 26 sierpnia 2016 r. w sprawie wzoru wniosku o przyznanie lub przedłużenie ważności Karty Polaka oraz wzoru Karty Polaka⁸,

⁷ Dz.U. z 2017 r. poz. 1459, ze zm. zwana dalej: „ustawą”.

⁸ Dz.U. z 2016 r., poz. 1382.

w przypadku przedłużenia ważności Karty (pole D), nie wymaga podawania danych przodków osoby ubiegającej się o nią (w zakresie m.in. obywatelstwa i narodowości). Jednak taki obowiązek wynika z art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 ust. 1 i 2 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 8-36)

1.2. *Zatrudnieni w Konsulacie członkowie personelu dyplomatyczno-konsularnego, zajmujący się Kartą, mieli stopnie dyplomatyczne od attaché do radcy. Pracownicy ci we wrześniu 2016 r. uczestniczyli w szkoleniu w zakresie realizacji nowelizacji ustawy o Karcie Polaka, które odbyło się w Ambasadzie RP w Kijowie. Uczestniczyli także w październiku 2017 r. w szkoleniu z zakresu fałszerstwa dokumentów, które miało miejsce w Nadbużańskim Oddziale Straży Granicznej w Chełmie. Jak podał Konsul Generalny, każdy konsul przed przyjazdem na placówkę przechodzi pełne szkolenie konsularne w MSZ, które jest zakończone egzaminem (w tym z Karty Polaka), co jest podstawą otrzymania uprawnień konsularnych.*

(dowód: akta kontroli str. 8-20, 47-63)

1.3. *Od stycznia do lutego 2015 r. w Konsulacie Generalnym RP w Łucku obowiązywał telefoniczny system rejestracji na rozmowę z Konsulem w sprawie Karty Polaka. W lutym 2015 r. został wprowadzony informatyczny system rejestracji www.e-konsulat.pl. Jak wyjaśnił Konsul Generalny termin oczekiwania petentów na spotkania z konsulem w sprawie przyznania Karty Polaka w 2015 r. wynosił ok. 30 dni. W 2016 r. w urzędzie konsularnym obowiązywał informatyczny system rejestracji www.e-konsulat.pl. Średni czas oczekiwania na spotkanie z konsulem wynosił od dwóch do sześciu miesięcy (...).*

Od końca trzeciego kwartału 2015 r. do KG RP w Łucku wpływały informacje sygnalizujące o trudnościach i braku możliwości zarejestrowania się do Konsula za pośrednictwem portalu www.e-konsulat.pl. Jak wyjaśnił Konsul Generalny w latach 2016 – 2017 na adres urzędu konsularnego wpływały kolejne wiadomości e-mail o niemożności zarejestrowania się w sprawie Karty Polaka. W związku ze wzrostem w 2017 r. próśb o rejestrację poza systemem e-konsulat, oraz w związku z informacjami o nieprawidłowościach oraz blokowaniu miejsc Konsulat Generalny RP w Łucku zwracał się do MSZ z prośbą o monitorowanie funkcjonowania strony e-konsulat, a w szczególności jej dostępności i możliwości rejestracji w dniach udostępniania miejsc na rozmowy. W 2017 r. w momencie wsparcia działu Karty Polaka o dwóch konsulów z WRO oraz zwiększenia puli udostępnianych miejsc na rozmowę z konsulem, odnotowano wzmożone zjawisko „hakowania” oraz blokowania miejsc rejestracji. Na listach osób zarejestrowanych pojawiły się fikcyjne dane osób, które nie zgłaszały się na rozmowy w wyznaczonym terminie. W celu skrócenia czasu oczekiwania na złożenie wniosku o przyznanie Karty Polaka, organizowano wyjazdowe dyżury konsularne poświęcone osobom małoletnim. W czerwcu 2017 r. zainicjowano zmiany, wprowadzając rejestrację za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres: luck.kg.kartapolaka@msz.gov.pl. Prowadzono także bieżącą analizę rejestracji list wnioskodawców w systemie www.e-konsulat.pl.

Od października 2017 r. rejestracja na rozmowę w sprawie Karty Polaka odbywała się za pośrednictwem poczty na adres Konsulatu oraz poczty elektronicznej na ww. adres e-mail. Czas oczekiwania na spotkanie z konsulem⁹ w celu złożenia wniosku o przyznanie Karty Polaka uległ skróceniu i wyniósł od 6 do 27 dni (średnio ok. trzech tygodni).

(dowód: akta kontroli str. 8-11, 27-30, 65-69)

1.4. *W 2015 r. odbyły się 24 dyżury konsularne w miejscowościach: Krzemieniec, Sarny, Ostróg, Brzeżany, Zdołbunów, Stary Skałat, Czortków, Podwołoczyska, Tarnopol, Równe, Kowel. Podczas dyżurów zamiejscowych przyjęto 38% z wszystkich przyjętych wniosków w tym roku. W 2016 r. odbyło się 18 dyżurów wyjazdowych w miejscowościach: Tarnopol, Równe, Kowel, Sarny, Brzeżany, podczas których przyjęto ok. 20% z wszystkich przyjętych wniosków w tym roku. W 2017 r. odbyły się 3 dyżury wyjazdowe w miejscowościach:*

⁹ Określony na losowo wybranej próbie 9 kompletów dokumentacji dot. umówienia wizyty z Konsulem (wnioski o przyznanie lub przedłużenie ważności Karty Polaka oraz e-maile).

Czortków, Krzemieniec, Tarnopol, w ramach których przyjęto ok. 5% z wszystkich wniosków przyjętych w tym roku. Konsul Generalny wyjaśnił, że zmniejszenie liczby dyżurów konsularnych w 2016 r. związane było z brakami kadrowymi. W 2017 r. rezygnacja z wyjazdowych dyżurów konsularnych podyktowana była względami bezpieczeństwa konsulów dyżurujących poza siedzibą urzędu konsularnego w związku z wydarzeniami na Ukrainie, a w szczególności z ostrzałem Konsulatu Generalnego RP w Łucku. Zmniejszenie liczby organizowanych dyżurów związane było również ze znaczącym zmniejszeniem próśb organizacji polskich o zamiejscowe dyżury konsularne. Sytuacja taka zaistniała w konsekwencji prośby Konsulatu Generalnego RP w Łucku o przesłanie aktualnych list członków organizacji polskich, co miało zapobiegać nadużyciom wpisywania na listy osób niebędących członkami organizacji polskich. Odnosząc się zaś do upowszechniania w latach 2015 – 2017 w środowiskach polonijnych informacji o Karcie Polaka wyjaśnił, że informacje ws. ustawy o Karcie Polaka i jej nowelizacji były upowszechniane w środowiskach polskich i polonijnych w łuckim okręgu konsularnym np.: poprzez informacje udostępniane na stronie internetowej urzędu konsularnego oraz spotkania organizowane w Konsulacie dla przedstawicieli organizacji polskich w zakresie Karty Polaka, w celu przedstawienia nowych wzorów wniosków czy też poprawnego ich wypełniania. W październiku 2017 r. podczas narady Liderów Organizacji Polonijnych zorganizowanej przez Konsulat zostały omówione i przekazane niezbędne materiały dotyczące ubiegania się o Kartę Polaka.

(dowód: akta kontroli str. 8-30)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W okresie objętym kontrolą zapewniono przyjmowanie w Konsulacie wniosków o przyznanie Karty Polaka przez odpowiednio przygotowany personel, a informacje o możliwości otrzymania Karty upowszechniano w środowiskach polonijnych. Dzięki podejmowanym przez Konsula Generalnego – Wiesława Mazura działaniom na rzecz usprawniania obsługi interesantów, czas oczekiwania na wizytę w sprawie złożenia wniosku i rozmowę z konsulami skrócił się z maksymalnie sześciu miesięcy w 2016 r. do średnio trzech tygodni w trzecim kwartale 2017 r.

2. Prowadzenie postępowań w sprawach przyznawania Kart Polaka

2.1. Rozpatrywanie wniosków, weryfikacja dokumentów, sprawdzanie znajomości języka polskiego oraz znajomości i kulturowania polskich tradycji i zwyczajów

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. W odpowiedzi na złożone wnioski (o przyznanie Kart Polaka, ich przedłużenie, wydanie duplikatu oraz zmiany danych ich posiadaczy) w liczbie: 1.666 w 2015 r., 1.963 w 2016 r. oraz 3.073 w 2017 r. – wydano 1.551, 1.887 i 2.892 decyzji dotyczących przyznania Karty Polaka oraz odpowiednio 83, 53 i 94 decyzje odmowne¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 8-12)

2.1.2. W trakcie kontroli zbadano 141 wniosków o przyznanie lub o przedłużenie ważności Karty Polaka, w tym: 70 wniosków o przyznanie Karty Polaka (dzieciom i osobom dorosłym), 30 odmów jej przyznania, 10 złożonych na podstawie zaświadczeń organizacji polskich lub polonijnych, osiem o wydanie duplikatu, osiem o zmianę danych osobowych, pięć o przedłużenie jej ważności oraz 10 wniosków, w ramach rozpatrywania których złożono odwołania do Rady do Spraw Polaków na Wschodzie (dalej także: Rada)¹¹. Ustalono, że:

¹⁰ Różnica pomiędzy liczbą przyjętych wniosków a wydanymi decyzjami wynika z niewydawania decyzji ws. przedłużenia ważności Kart Polaka (co opisano w części poświęconej nieprawidłowościom) oraz braku podstaw prawnych do wydawania decyzji w przypadku duplikatów tych Kart. Podstawy prawne decyzji odmownych to: art. 19 pkt 1 ustawy w 154 przypadkach, art. 19 pkt 2 ustawy w 73 przypadkach, art. 17 ust. 4 ustawy w dwóch przypadkach i art. 16 ust. 4 ustawy w jednym.

¹¹ W latach 2015-2017 w Konsulacie Generalnym RP w Łucku nie odnotowano złożenia wniosku zrzeczenia się Karty Polaka.

- wnioski były zgodne ze wzorem określonym w rozporządzeniach w sprawie wzoru wniosku o przyznanie lub przedłużenie Karty Polaka¹²,
- wnioski były kompletne, dołączono do nich m.in. autentyczne i wiarygodne dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów art. 2 ust. 1 pkt 3 lub art. 16 ustawy (z wyjątkiem zaświadczeń opisanych w punkcie 2.1.4),
- uwzględniano wnioski o zapis imienia i nazwiska w języku polskim.
(dowód: akta kontroli str. 27-31, 70-74, 198-202, 232-234, 318-324)

W sprawie działań antykorupcyjnych Konsul Generalny w złożonych wyjaśnieniach podał, że: *podejmowano działania zgodnie z Rządowym Programem Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014-2019 oraz zasadami etyki korpusu służby cywilnej. Ponadto: na bieżąco analizowano rejestracje list wnioskodawców w systemie www.e-konsulat.pl, przekazywano informacje o sfalszowanych dokumentach do polskich organów ścigania¹³. W Konsulacie Generalnym RP w Łucku w pokojach rozmów zostały zainstalowane systemy kamer wizyjnych.*

(dowód: akta kontroli str. 8-12, 24-25)

2.1.3. W Konsulacie Generalnym RP w Łucku w procesie przyznawania Karty Polaka rozpatrywane były zaświadczenia wydawane przez Federację Organizacji Polskich na Ukrainie i Związek Polaków na Ukrainie, tj. organizacje uprawnione do wydawania zaświadczeń na Ukrainie zgodnie z obwieszczeniem Ministra Spraw Zagranicznych z 17 marca 2008 r. i 22 sierpnia 2016 r. w sprawie wykazu organizacji polskich lub polonijnych uprawnionych do wystawiania zaświadczeń potwierdzających aktywne zaangażowanie w działalność na rzecz języka i kultury polskiej lub polskiej mniejszości narodowej¹⁴.

Udział Kart Polaka przyznanych na podstawie zaświadczeń organizacji polskich lub polonijnych w łącznej liczbie przyznanych Kart był niewielki. W 2015 r. z 1.666 przyjętych wniosków o przyznanie Kart wydano 30 pozytywnych decyzji na podstawie tych zaświadczeń, w 2016 r. z 1.963 przyjętych wniosków – 32 takie decyzje a w 2017 r. z 3.073 wniosków – 31.

(dowód: akta kontroli str. 8-12, 27-31, 232-234, 235-317)

Czas oczekiwania na wydanie decyzji w postępowaniach o wydanie Karty Polaka na podstawie zaświadczenia organizacji polskiej lub polonijnej w zbadanych przypadkach wynosił od 1 do 12 dni.

W wyniku zbadania dziesięciu postępowań o wydanie Karty Polaka na podstawie zaświadczenia organizacji polskiej lub polonijnej – Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie ustalono, że kontrolowane dokumenty zawierały zaświadczenia podpisane przez Prezesa Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie. Dokumenty te zawierały informacje przewidziane we wzorze zaświadczenia określonym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Do zaświadczeń dołączono dodatkowe opinie o wnioskodawcy. Z opinii i dołączonych do wniosków dowodów wynika, że informacje przedstawione w zaświadczeniach były zgodne ze stanem faktycznym i potwierdzały aktywne zaangażowanie w działalność na rzecz języka i kultury polskiej lub polskiej mniejszości narodowej przez okres co najmniej ostatnich trzech lat.

(dowód: akta kontroli str. 232-234, 235-317)

2.1.4. W 11 z 30 zbadanych sprawach stwierdzono przypadki załączenia do wniosku o przyznanie Karty Polaka dokumentów przerobionych, zawierających nieprawdziwe dane. W związku z czterema z nich (wpłynęły w 2017 r.) Konsul Generalny złożył zawiadomienia

¹² Rozporządzenia: Rady Ministrów z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie określenia wzoru wniosku o przyznanie Karty Polaka oraz wzoru Karty Polaka (Dz. U. Nr 48 poz. 282) i Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 26 sierpnia 2016 r. w sprawie wzoru wniosku o przyznanie lub przedłużenie ważności Karty Polaka oraz wzoru Karty Polaka (Dz. U. Nr 1382).

¹³ Od czerwca 2017 r.

¹⁴ M.P. z 2008 r. Nr 25 poz. 249 i M.P. z 2016 r. poz. 890.

o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Takich zawiadomień nie złożono w przypadku siedmiu wniosków, które wpłynęły do Konsulatu w 2015 oraz 2016 r.

W dniu 24 czerwca 2017 r. do Konsulatu wpłynął z MSZ¹⁵ claris¹⁶ dotyczący konieczności składania zawiadomień do prokuratury w związku z przypadkami otrzymywania dokumentów o obniżonej wiarygodności¹⁷. Od 25 lipca 2017 r. w kolejnych czterech takich sprawach zawiadomienia były kierowane.

(dowód: akta kontroli str. 318-324)

2.1.5. We wszystkich 110 zbadanych sprawach dotyczących przyznania lub odmowy wydania Karty Polaka Konsulowie sprawdzili znajomość języka polskiego oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji oraz zwyczajów. Oceny w tym zakresie udokumentowano w notatkach z rozmów z wnioskodawcami. W przypadku decyzji odmownych¹⁸ wydanych na podstawie art. 19 pkt 1 ustawy w uzasadnieniach wskazywano przyczyny odmowy przyznania Karty, przykładowo:

- Wnioskodawca w trakcie rozmowy z Konsulem nie wykazał swego związku z polskością, nie potrafił wymienić zwyczajów związanych z polskimi świętami. Na pytanie, kim był Karol Wojtyła, odpowiedział „to król Polski z dynastii królów polskich”;
- W trakcie spotkania z Konsulem wnioskodawca został zapytany, jakie tradycje obecne są w jego domu rodzinnym, odpowiedział, że są to tradycje związane z religią katolicką. Wnioskodawca wyjaśnił, że w tygodniu poprzedzającym rozmowę obchodził „Niedzielę Popielcową”. Na pytanie Konsula czym jest „Popielec” wyjaśnił, że to spalone palmy. W dalszej części wypowiedzi wnioskodawca wymienił, że w kolejnym tygodniu obchodzony będzie Wielki Czwartek. Zapytany, jakie obrzędy wiążą się z Wielkim Czwartkiem wymienił mszę, ale o szczegółach nie potrafił odpowiedzieć. W dalszej części stwierdził, że dzień po Wielkanocy przy pierwszej gwiazdzie rodzina spotyka się u dziadka na kolację. Zapytany czy wie, co to Wigilia, odpowiedział, że to właśnie ta kolacja;
- Konsul w uzasadnieniu decyzji wskazał, że wnioskodawczyni poproszona o wymienienie jakie tradycje pamięta z przekazów babci odpowiedziała, że Polacy przed Bożym Narodzeniem przygotowują „Pampuszki” – to tradycja „Tłustego Czwartku”. W dalszej części rozmowy poproszona o wyrecytowanie modlitwy „Ojcze nasz” zaczęła mówić niezrozumiały dla Konsula tekst. Wyjaśniła, że języka polskiego uczyła się sama. W rozmowie używała sformułowań „mówią, że Polacy”, „wiem, że Polacy”, co jak zaznaczył Konsul, wskazywało na brak identyfikacji.

(dowód: akta kontroli str. 318-324, 325-398)

2.1.6. W próbie 45 wniosków o wydanie Karty Polaka dzieciom (w tym 40 poniżej ósmego roku życia), podstawą jej przyznania w żadnym przypadku nie była Karta wydana ich rodzicom na podstawie zaświadczenia organizacji polskiej. Jak wyjaśnił Konsul Generalny: *w Konsulacie nie stosowano praktyki dzielenia posiadaczy Karty Polaka na osoby, które otrzymały dokument na podstawie dokumentów przodków i tych które otrzymały Kartę na podstawie zaświadczenia organizacji polskiej/polonijnej.*

(dowód: akta kontroli str. 8-13, 27-31, 70-71, 198-202, 232-234)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie, stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na nieinformowaniu, do połowy 2017 r.¹⁹, prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstw polegających na próbie wyłudzenia Karty Polaka przez wnioskodawców, m.in. poprzez dokonywanie fałszerstw dokumentów w postępowaniach o jej przyznanie.

¹⁵ Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą.

¹⁶ Depesza otwarta.

¹⁷ Do clarisa dołączony był wzór zawiadomienia.

¹⁸ KG.LUK.3421-975-2017, KG.LUK.3421-425-2016, KG.LUK.3421-108-2016.

¹⁹ Do zakończenia w Konsulacie kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r. – D/16/510 Zabezpieczenie przed wyłudzeniem wiz pod pretekstem podejmowania pracy przez cudzoziemców na terenie RP.

Zgodnie z:

- art. 270 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny²⁰, kto – w celu użycia za autentyczny – podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie bądź karze ograniczenia lub pozbawienia wolności²¹ i zgodnie z art. 112 pkt 4 Kk (w brzmieniu obowiązującym od 15.04.2016 r.), stosuje się go m.in. do cudzoziemca w razie popełnienia przestępstwa posłużenia się dokumentem poświadczającym nieprawdę lub fałszywym wobec urzędu polskiego;
- art. 304 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego²², instytucje państwowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora.

W tej sprawie Konsul Generalny wyjaśnił, że *Konsulat w latach 2015-2016 nie przekazywał do właściwych organów w Polsce informacji o sfałszowanych dokumentach, dołączonych do wniosków ws. Karty Polaka w związku z brakiem procedur i wytycznych w tej sprawie z MSZ. Od 25 czerwca 2017 r. KG RP w Łucku przesyła zawiadomienia do prokuratury zgodnie z treścią clarisu: DWPPG-306/2017 dot. sfałszowanych dokumentów przedłożonych do wniosku o przyznanie Karty Polaka.*

(dowód: akta kontroli str. 27-31, 75-77, 318-324)

Ocena cząstkowa

Urzednicy konsularni prawidłowo rozpatrzyli 141 poddanych analizie wniosków i zweryfikowali dokumenty. Rzetelnie badano przedłożone dowody w zakresie spełnienia wymogów do ubiegania się o Kartę oraz ich autentyczność i wiarygodność. Uwzględniano jedynie zaświadczenia wydane przez Federację Organizacji Polskich na Ukrainie i Związek Polaków na Ukrainie, podpisane wyłącznie przez osoby uprawnione. W przypadku dorosłych wnioskodawców sprawdzano ich znajomość języka polskiego oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji narodowych. Do czerwca 2017 r. nie informowano jednak prokuratury o stwierdzonych przypadkach podejrzenia sfałszowania dokumentów załączanych do wniosków o przyznanie Kart.

2.2. Decyzje o przyznaniu i odmowie przyznania Karty Polaka, w tym na podstawie przepisów art. 19 pkt 5 i 6 ustawy o Karcie Polaka

Opis stanu faktycznego

2.2.1. W żadnej z 68 zbadanych spraw²³ nie wystąpiono o Konsultacje do Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (dalej: ABW). Konsul Generalny wyjaśnił, że *w KG RP w Łucku nie odnotowano przypadku wystąpienia o konsultacje do Szefa ABW w związku z okolicznościami zgodnie z art. 19a ustawy.*

(dowód: akta kontroli str. 78-81)

2.2.2. W 66 (ze 128 zbadanych) decyzjach o przyznaniu Karty Polaka, jej odmowie lub unieważnieniu, zastosowano właściwą podstawę prawną. W pozostałych 62 decyzjach wskazano niepełną podstawę prawną, co przedstawiono poniżej, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. W decyzjach pozytywnych, uwzględniających w całości żądanie wnioskodawcy, odstępowano od uzasadnienia, zgodnie z art. 82 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. Prawo konsularne²⁴, zaś w pozostałych decyzjach przedstawiano uzasadnienie. W aktach spraw przechowywano dowody doręczenia decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 70-74, 198-202, 232-234, 318-324)

2.2.3. W okresie objętym kontrolą wydano 230 decyzji o odmowie przyznania Karty Polaka. Badaniu poddano 40 z nich, w tym 10 w ramach postępowań dotyczących odwołań do Rady

²⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, ze zm. Dalej: Kk.

²¹ Zgodnie z art. 115 § 14 tej ustawy, dokumentem jest każdy przedmiot lub inny zapisany nośnik info, z którym jest związane określone prawo, albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne.

²² Dz. U. z 2017 r. poz. 1904, ze zm.

²³ Dotyczących przyznania (30), odmowy przyznania KP (30) oraz zmiany danych osobowych (8).

²⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 1545.

do Spraw Polaków na Wschodzie. Stwierdzono, że do decyzji sporządzono stosowne uzasadnienia prawne i faktyczne. W przypadku siedmiu spraw (z lat 2015 – 2016) nie zawiadomiono jednak polskich organów ścigania o stwierdzonym podejrzeniu popełnienia przestępstwa, co przedstawiono w punkcie 2.1.4.

(dowód: akta kontroli str. 12, 81-143, 318-324)

2.2.4. Stosownie do art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. Prawo konsularne Konsul załatwia sprawę bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia wszczęcia postępowania. Liczba dni od wpływu wniosku do wydania decyzji o przyznaniu Karty Polaka, w kontrolowanej próbie (80 spraw) w 77 przypadkach, wynosiła od jednego do 30 dni. Stosownie do art. 60 ww. ustawy²⁵ termin, o którym mowa w art. 58 ust. 1, ulega wydłużeniu do trzech miesięcy. W Konsulacie w Łucku, w trzech przypadkach, uzyskano dodatkowe informacje od organów administracji ukraińskiej i wydano decyzje o przyznaniu Karty w wymaganym terminie.

W przypadku decyzji o odmowie wydania Karty (próba 30 spraw) termin ten wynosił, w 24 sprawach, od jednego dnia do trzech miesięcy. Przekroczenie terminu trzech miesięcy w sześciu przypadkach (o: 19, 29, 29, 176, 13 i 4 dni), jak wyjaśnił Konsul Generalny, *wynikło z wystąpienia do organów administracji państwowej na Ukrainie o zweryfikowanie autentyczności dokumentów dołączonych do wniosków.*

W aktach spraw były zawiadomienia stron o okolicznościach powodujących konieczność przedłużenia terminów załatwienia spraw i wyznaczeniu nowego terminu ich rozpatrzenia.

(dowód: akta kontroli str. 70-74, 144-150, 198-202, 232-234, 318-324)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że w latach 2015 – 2016, w 62 ze 110 zbadanych decyzji ws. Karty Polaka wskazano niepełną lub niewłaściwą podstawę prawną. I tak:

- w 10 z 25 decyzji o przyznaniu Karty dorosłym nie wskazano art. 2 ustawy,
- w czterech z 10 decyzji o przyznaniu Karty na podstawie zaświadczenia organizacji polonijnej nie wskazano art. 2 ustawy,
- w trzech z 30 decyzji o odmowie przyznania Karty nie wskazano art. 19 pkt 1 ustawy, a w jednym przypadku nie wskazano art. 19,
- w 44 z 45 decyzji o przyznaniu Karty małoletnim nie wskazano art. 16 ust. 1 ustawy, a w dwóch przypadkach z tych decyzji w 2016 r. wskazano art. 2 ust. 1 i 2, tj. przepisy niemające zastosowania do dzieci.

Konsul Generalny wyjaśnił, że brak wskazania właściwych podstaw prawnych z ustawy w decyzjach z lat 2015-2016 mógł wynikać z obowiązującego w tym czasie wzoru decyzji. Dodatkowo brak wskazania art. 16 ust. 1 ustawy w decyzjach dotyczących małoletnich mógł wynikać z błędnego wygenerowania decyzji przyznania Karty Polaka małoletnim przez program informatyczny obsługujący Kartę Polaka – Wiza Konsul. Po weryfikacji 40 z ww. 44 zapisów decyzji w systemie Wiza Konsul, ustalono, że każdy z nich wydany był na podstawie art. 16 ust.1 ustawy o Karcie Polaka (o czym świadczą wydruki zrzutu z ekranu strony i zakładki (F) decyzji w systemie teleinformatycznym Wiza-Konsul).

(dowód: akta kontroli str. 70-74, 78-80, 198-202, 232-234, 318-324)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W podstawie prawnej decyzji o przyznaniu Karty Polaka nie wskazywano, że wydaje się je na określony czas. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy Karta Polaka jest ważna przez okres 10 lat od dnia jej przyznania z zastrzeżeniami określonymi w ustawie²⁶.

(dowód: akta kontroli str. 198-202, 232-234, 318-324)

²⁵ Konsul zwraca się do organów administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej lub w państwie przyjmującym o przekazanie dodatkowych informacji lub opinii albo o podjęcie określonych działań, jeżeli jest to niezbędne do załatwienia sprawy.

²⁶ Art. 17 ust. 2a i 3 ustawy.

Decyzje o przyznaniu lub odmowie przyznania Karty Polaka wydawano w oparciu o zgromadzone dowody. Zamieszczano w nich uzasadnienie powodów wydania decyzji, z wyjątkiem sytuacji, w których zaspokojono w całości żądanie strony. NIK zwraca jednak uwagę, że w 56 % zbadanych decyzji ws. Karty Polaka, wydanych w latach 2015 – 2016, wskazano niepełną podstawę prawną, a w dwóch przypadkach decyzji o przyznaniu Karty małoletnim w 2016 r. wskazano przepisy niemające zastosowania do dzieci, tj. art. 2 ust. 1 i 2 ustawy.

2.3. Odwołania od decyzji unieważnienia Kart Polaka, przekazywanie ich do placówek i wręczanie, przedłużanie ich ważności i wydawanie duplikatów

Opis stanu faktycznego

2.3.1. W latach 2015 – 2017 złożono 10 odwołań do Rady do Spraw Polaków na Wschodzie²⁷ od decyzji o odmowie przyznania Karty Polaka. W przypadku trzech postępowań Rada utrzymała decyzje Konsulów w mocy, w pięciu uchylła je i nakazała ponowne rozpatrzenie sprawy, a w dwóch przypadkach do zakończenia kontroli Konsulowie jeszcze nie wydali decyzji. Po ponownym rozpatrzeniu sprawy w czterech przypadkach Konsulowie przyznali Karty, a w jednym Konsul ponownie odmówił jej przyznania i Rada utrzymała jego decyzję. Przyczyną wydania decyzji pozytywnych dla wnioskodawców było m.in. przedstawienie, na etapie postępowania przed Radą, nowych dowodów w sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 81-143)

2.3.2. Konsulowie nie wydawali decyzji o unieważnianiu Karty Polaka w związku z oświadczeniami o rezygnacji z Karty.

(dowód: akta kontroli str. 144-150)

2.3.3. Do akt załączano potwierdzenie odbioru Kart Polaka. Był to podpis osoby odbierającej.

(dowód: akta kontroli str. 45, 203, 218, 235, 275)

2.3.4. W wyniku zbadania pięciu spraw dotyczących przedłużenia ważności Karty Polaka ustalono, że ważność Kart przedłużono bez wydania decyzji w tej sprawie, co przedstawiono poniżej w sekcji *ustalone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 74, 151-162)

2.3.5. Kontrola ośmiu spraw, dotyczących wydania duplikatów Kart Polaka – w związku z utratą Kart – wykazała, że wydano je na wniosek posiadaczy, zgodnie z art. 18 ust. 4 ustawy. W przypadku czterech spraw dotyczących zmiany danych osobowych w 2017 r. widniejących na Kartach, wydano decyzje o unieważnieniu uprzednio przyznanych Kart, i wydano nowe Karty. Natomiast w przypadku kolejnych czterech spraw z 2016 r. nie było możliwości złożenia wniosku o dokonanie zmian osobowych, ponieważ jego wzór²⁸, który obowiązywał do 2 września 2016 r., nie przewidywał takiej możliwości. Składano więc wnioski o wydanie duplikatów z nowymi danymi osobowymi, a Konsulowie wydawali decyzje o przyznaniu nowych Kart Polaka z danymi osobowymi jakie wskazano we wnioskach. Wszystkie Karty wydane na wcześniejsze nazwiska zwrócono do Konsulatu.

W sprawie wydawania duplikatów Kart, KG RP wyjaśnił, że *brak możliwości wyszukiwania kategorii wnioskodawców występujących kilkakrotnie o wydanie duplikatu Karty Polaka zarówno w systemie Wiza Konsul jak Centralnym Rejestrze Karty Polaka powoduje, że Konsulat nie jest w stanie zweryfikować – za pomocą używanych systemów teleinformatycznych, ile razy wnioskodawca aplikował o wydanie duplikatu.*

(dowód: akta kontroli str. 72-74, 151-183)

²⁷ W tym w przypadku jednej wnioskodawczyni dwukrotnie.

²⁸ Wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 marca 2008 r. w sprawie określenia wzoru wniosku o przyznanie Karty Polaka oraz wzoru Karty Polaka.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W odpowiedzi na pięć wniosków²⁹ o przedłużenie ważności Kart Polaka, Konsulowie przedłużyli je na kolejne 10 lat bez wydania decyzji, wymaganych art. 12 ust. 1 ustawy. Zdaniem Konsula Generalnego komentarz Jacka Jagielskiego i Doroty Pudzianowskiej³⁰ do art. 17 ustawy o Karcie Polaka brzmi w punkcie 3: *Ważność Karty Polaka podlega przedłużeniu na okres kolejnych 10 lat po warunkiem, że jej posiadacz złoży wniosek o jej przedłużenie najpóźniej na 3 miesiące przed upływem terminu ważności Karty. Warunek dotyczący terminu złożenia wniosku jest jedyną, ale za to bezwzględną determinantą przedłużenia ważności Karty. Uchybienie temu terminowi, który ma charakter materialnoprawny i nie podlega przywróceniu, oznacza, że ważność Karty nie może być przedłużona. Samo przedłużenie ważności Karty jest opartą na jednoznacznej normie prawnej czynnością materialno-techniczną (mającą postać odpowiedniego stwierdzenia konsula) i nie wymaga wydania decyzji administracyjnej.*

Zdaniem NIK zmiana m.in. art. 12 ustawy, która weszła w życie od 2 września 2016 r. (wprowadzona ustawą z dnia 13 maja 2016 r. o zmianie ustawy o Karcie Polaka oraz niektórych innych ustaw³¹) spowodowała, że komentarz ten stracił na aktualności w ww. zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 27-32, 74, 151-162)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w 13 decyzjach z 2015 r. dotyczących przyznania Karty Polaka lub zmiany zawartych w niej danych nie zamieszczono pouczenia o możliwości i trybie wniesienia odwołania. Naruszono tym samym wymóg art. 81 ust. 1 ustawy Prawo konsularne (zaś do 31.10.2015 r. § 35 zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem³²). Konsul Generalny wyjaśnił, że *brak informacji o możliwości odwołania się do Rady ds. Polaków na Wschodzie w przypadku decyzji przyznania Karty Polaka w 2015 r., prawdopodobnie spowodowane było założeniem, iż pozytywna decyzja spełniała w całości żądanie strony i nie wymagała pouczenia o prawie wniesienia odwołania do Rady ds. Polaków na Wschodzie.*

(dowód: akta kontroli str. 78-80, 198-202)

Ocena cząstkowa

Prawidłowo wydawano duplikaty Kart Polaka i właściwie dokonywano w nich zmian danych osobowych. Nieprawidłowe było jednak przedłużenie ważności Kart bez wymaganej decyzji. Stosowne wymogi w tym zakresie, określone w art. 12 ust. 1 ustawy, obowiązywały od 2 września 2016 r. NIK zwraca też uwagę, że w 13 decyzjach z 2015 r. dotyczących przyznania Karty Polaka lub zmiany zawartych w nich danych³³ nie zamieszczono pouczenia o możliwości i trybie wniesienia odwołania.

3. Prowadzenie rejestrów Kart Polaka

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2015 – 2017 obowiązki służbowe w WWPU pełniło osiem osób. Analiza 141 postępowań opisanych w punkcie 2 wystąpienia pokontrolnego wykazała, że były one prowadzone przez ośmiu członków personelu dyplomatyczno-konsularnego. Wszyscy oni mieli upoważnienia do przetwarzania danych osobowych w zakresie czynności związanych z Kartą Polaka w zbiorze danych systemu Wiza-Konsul. Zostali też upoważnieni przez Radę do przetwarzania danych osobowych w CRKP. Osoby prowadzące analizowane postępowania w 2017 r. miały upoważnienia nowego administratora – Ministra Spraw

²⁹ Nr: 3421-2021-2017 z 3 października 2017 r., 3421-1893-2017 z 20 września 2017 r., 3421-1838-2017 z 13 września 2017 r., 3421-2433-2017 z 7 października 2017 r. oraz 3421-1834-2017 z 12 września 2017 r.

³⁰ Wg stanu prawnego na 1 października 2008 r.

³¹ Dz.U. z 2016 r., poz.753

³² M.P. z 1985 r. Nr 35 poz. 233.

³³ Ze 128 objętych badaniem z lat 2015 – 2017.

Zagranicznych – do przetwarzania danych osobowych w CRKP dopiero od 1 sierpnia 2017 r., chociaż Minister zaczął administrować systemem już od 1 stycznia 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 184-193)

Analiza poddanych badaniu spraw wykazała, że wszystkie, w tym prowadzone przez urzędników kończących służbę w Konsulacie, wprowadzono do systemów informatycznych kontrolowanej jednostki, w tym odnotowano fakt wydania Kart.

(dowód: akta kontroli str. 70-74, 177-183, 198-202, 232-234, 318-324)

3.2. W okresie wrzesień – grudzień 2016 r. występowały problemy związane z błędnym generowaniem terminu ważności spersonalizowanych Kart Polaka dla małoletnich poniżej ósmego roku życia w CRKP. Jak wyjaśnił Konsul Generalny, w tej sprawie przekazywano telefonicznie informacje o nieprawidłowościach w dacie ważności spersonalizowanych Kart, jak również omawiano to zagadnienie w konsultacjach telefonicznych z DWPPG.

Analiza 45 spraw dotyczących wydania Kart Polaka dzieciom, w tym 40 dotyczących Kart dla dzieci poniżej ósmego roku życia wykazała, że w pięciu przypadkach Karty zostały prawidłowo spersonalizowane za pierwszym razem, a w ww. 40 sprawach zamówiono nowe, poprawione dokumenty, w związku z ich błędną datą ważności (wynosiła od 11 lat do 19 lat). Konsul Generalny wyjaśnił w tej sprawie, że o błędach w dacie ważności Kart Polaka poinformowano DWPPG telefonicznie. W związku z powyższym blankiety z błędną datą ważności zostały anulowane zgodnie z clarisem DWPPG 354/2016. Po naprawieniu błędów w systemie Wiza Konsul, wnioski zgodnie z clarisem DWPPG 144/2017 z 7 marca 2017 r. ponownie zostały wprowadzone do systemu. Zgodnie z clarisem DWPPG 346/2016 błędne karty nie zostały wydane wnioskodawcom.

Czas od złożenia wniosku do wydania poprawnie spersonalizowanych 40 Kart dla dzieci poniżej ósmego roku życia, wynosił od sześciu do siedmiu miesięcy.

W pozostałych zbadanych przypadkach prawidłowo spersonalizowano Karty Polaka (wydano je osobom dorosłym).

(dowód: akta kontroli str. 70-71, 78-81, 144-150, 177-183)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że od 1 stycznia do 31 lipca 2017 r. (włącznie) osoby wprowadzające dane do CRKP nie miały wydanych przez obecnego administratora tego systemu (zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2017 r. – Ministra Spraw Zagranicznych) upoważnień do przetwarzania danych osobowych. Dysponowały zaś upoważnieniami wydanymi przez Radę do Spraw Polaków na Wschodzie, która do 31 grudnia 2016 r. – zgodnie z wówczas obowiązującym art. 23 ust. 4 ustawy – administrowała ww. systemem. Zgodnie z art. 37 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych³⁴, do przetwarzania danych mogą być dopuszczone wyłącznie osoby posiadające upoważnienie nadane przez administratora danych. Konsul Generalny wyjaśnił, że Konsulowie zajmujący się realizacją ustawy o Karcie Polaka w latach 2015-2016 posiadali upoważnienia do przetwarzania danych w Centralnym rejestrze przyznanych i unieważnionych Kart Polaka wydane przez Radę, która do 31 grudnia 2016 r. zgodnie z obowiązującym art. 23 ust. 4 ustawy o Karcie Polaka była administratorem Centralnego rejestru przyznanych i unieważnionych Kart Polaka. Po tej dacie administratorem Centralnego rejestru przyznanych i unieważnionych Kart Polaka zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy został Minister właściwy do spraw zagranicznych.

Czas zmiany kierownika placówki (8 kwietnia 2017 r.) oraz wdrożenie nowych przepisów w zakresie ochrony danych osobowych, wyznaczenie w placówce osoby odpowiedzialnej za uruchomienie Ewidencji Upoważnień oraz procedury wnioskowania o dostęp do tej aplikacji, spowodował, że w urzędzie konsularnym realizowano ustawę o Karcie Polaka na podstawie upoważnień do przetwarzania danych osobowych CRKP wydanych przez Radę. Przepisy przejściowe nie unieważniały upoważnienia Rady ds. Polaków na Wschodzie, Minister Spraw Zagranicznych został jej następcą prawnym w zakresie administrowania

³⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 922, ze zm.

Centralnym rejestrem przyznanych i unieważnionych Kart Polaka. Informacje zawarte w clarisie nr MSZ.ISZ.PBD.RBI 519/2017 z 28 lutego 2017 r. zobowiązywały konsulaty do podjęcia działań w zakresie wydania nowych upoważnień. Działania w tej sprawie zostały podjęte przez KG RP w Łucku w dniu 21 lipca 2017 r., z chwilą powzięcia informacji o niezrealizowanych działaniach wynikających z treści niniejszego dokumentu.

Za brak podjęcia działań, po otrzymaniu ww. clarisu, odpowiadała osoba pełniąca w tym czasie obowiązki Konsula Generalnego. Wpływ na późniejszą beczynność w tym zakresie miał także ostrzał Konsulatu w Łucku w marcu i lipcu 2017 r.

Nieterminowe wydanie upoważnień do przetwarzania danych osobowych w Centralnym rejestrze przyznanych i unieważnionych Kart Polaka nie spowodowało problemów w pracy urzędu konsularnego w zakresie realizacji ustawy.

W sprawie braku podjęcia działań dotyczących wydania nowych upoważnień do przetwarzania danych osobowych, pełniący obowiązki Konsula Generalnego RP w Łucku od 7 maja 2016 r. do 7 kwietnia 2017 r. wyjaśnił, że *dokładnie nie pamięta dlaczego ich nie podjął. Przyczyną mogło być wiele wydarzeń, które miały miejsce w tym okresie, by wymienić nadmiar obowiązków wynikających z: kierowania placówką z jednoczesnym kierowaniem dużym i różnicowanym wydziałem czy związanych z zamachem terrorystycznym na konsulát itd.*

(dowód: akta kontroli str. 78-81, 184, 194-197)

Ocena częściowa

W okresie od 1 stycznia do 31 lipca 2017 r. (włącznie) dane do CRKP były wprowadzane przez osoby posiadające upoważnienia do przetwarzania danych osobowych nadane przez poprzedniego ich administratora – Radę. W latach 2015 – 2016 (do końca roku) i od 1 sierpnia 2017 r. dane te były wprowadzane przez osoby posiadające upoważnienia, nadane przez właściwego administratora danych osobowych. Zbadane postępowania prowadzone przez Konsulów, w tym kończących służbę w placówce, wprowadzono do systemów informatycznych, odnotowując fakt wydania Kart.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁵, wnosi o:

1. Przedłużanie ważności Kart Polaka poprzez wydanie decyzji wymaganych w art. 12 ust. 1 ustawy o Karcie Polaka.
2. Powiadomienie prokuratury o stwierdzonych, przed datą otrzymania clarisu MSZ z 24 czerwca 2017 r., próbach wyludzenia Kart Polaka, mając na uwadze terminy przedawnienia wynikające z art. 101 Kk.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

³⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 524. Ustawa zwana dalej: ustawą o NIK.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 19 lutego 2018 r.

Mirosław Bortacki
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

Piotr Kwaśniak
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
Podpis